

Ny Jords diplom

Det norske jord- og myrselskap ønsker å hedre fortjente bureisere og andre bruksutbyggere ved tildeling av Ny Jords diplom.

Ny Jords diplom ble i sin tid innstiftet av Selskapet Ny Jord. Etter det vi kan se i arkivene ble diplommet første gang tildelt fortjente nydyrkere i 1922. Siden er en rekke personer, som har gjort ekstra god innsats med bruksutbygging m.v. blitt tildelt diplommet.

Selskapet har hittil i år utdelt diplomer til følgende:

Karen og Jens B. Voldmo, Søre Osen, Trysil

Overrekkelsen av Ny Jords Diplom til Karen og Jens B. Voldmo foregikk under en sammenkomst i hjemmet til familien den 12. februar 1988. Det norske jord- og myrselskaps adm. direktør Ole Lie, som foretok den høytidelige handling, uttalte følgende:

«Kjære Karen og Jens B. Voldmo

Vi er samlet her i en hyggelig anledning. Det norske jord- og myrselskapets styre har enstemmig vedtatt å tildele Karen og Jens B. Voldmo, Ny Jords diplom for fremragende innsats ved bureising og organisasjonsarbeid. Vedtaket ble fattet på styremøtet i selskapet 18. desember 1987 og vi skal i dag få overrekke diplommet.

Det fremgår av selskapets arkiv at Jens B. Voldmo overtok en bureisingsparsell her på Ny Jords felt i Osen ved skjøte pr. 15.5.1936. Bruksparsellen lå den gangen i Elverum kommune, men ble senere, ved regulering av kommunegrensen, innlemmet i Trysil kommune.

Karen og Jens B. Voldmo kom uvanlig raskt igang, idet både uthus og våningshus ble bygd allerede i 1936. Planene for bruket ble utarbeidet av fylkesagronom Johan Teige og herredsaagronom L. Handeland. Ifølge notatene var

Karen og Jens B. Voldmo, sammen med Ole Lie ved overrekkelsen av diplommet. Foto: Tor Arne Myrheim.

det laftet fjøs med gjødselkjeller og stall til en hest. Det er videre notert: Begge hus godt oppsatt og vedlikeholdt, kjørebrulåve og pumpe i kjøkken og fjøs.

Det er også opplyst at nydyrkingen kom raskt igang. Det samme var tilfelle med produksjonen av mjølk og smågris. Etter hvert kom også produksjon av gulrot og poteter for salg.

Vi som er litt eldre kjenner til de vanskelige forhold som rådde i 30-årene. Nydyrkingsredskapene var hakke, spade, stubbebryter og våg. Det var hverken bulldoser eller gravemaskin til rydding og flytting av stein og stubber, eller til graving av grøfter.

Handmakta og kakuskiva som drivkraft, var nydyrkingsmaskinen den gangen. Innsatsen som ble gjort på bureisingsbrukene krevde både slit og savn.

I tillegg fikk familien Voldmo, som så mange andre, krigens problemer å slåss med. Det var en deprimerende tid og en tid med mangel på nesten alt som man behøvde for utbygging av et nytt jordbruk. Dette måtte være en hard belastning for bureiserne og nødvendigvis forhold som medførte en viss stagnasjon.

I 1968 utparsellerte Voldmo et hyttefelt for 16 hytter og la derved tilrette for at andre kunne få en plett som utgangspunkt for sine naturopplevelser og deknning av rekreasjonsbehov.

Forslagsstilleren til diplomtet har også pekt på at fam. Voldmo på mange andre måter har vært foregangsfolk. Det gjelder fremragende husdyrhold, aktivitet i Bonde- og småbrukerlaget og driftskredittlaget hvor Voldmo var regnskapsfører. Medlem i Trysil jordstyre i flere perioder, hvorav en periode som formann hører med til Voldmos offentlige oppgaver.

Ved denne anledning skal vi heller

ikke glemme hva fam. Voldmo har betydd for Selskapet Ny Jord og senere Det norske jord- og myrselskap. Voldmo har i lang tid vært lokal tillitsmann for selskapet og har hatt mange turer, som oftest på sykkel, for å ordne opp, føre tilsyn og rettlede andre bureisere i Trysil.

Selskapets bureisingsvirksomhet ville ikke fungert uten at medhjelpere som Voldmo hadde tatt på seg oppdrag.

Vi vil i dag få takke Karen og Jens B. Voldmo for den fremragende innsats de har gjort på mange områder. De har i praktisk handling, som har vist resultater, vært med å bygge dette landet. De har alltid vært gjestfrie og hyggelige å komme til.

Bureisernes livsverk har gjort landet og ikke minst distriktene rikere. Det er skapt en ressurs som kan bli god å finne. Distriktene har ytet og yter sitt store bidrag til de sentrale deler av landet, både i form av produkter og mennesker til innsats i samfunns- og arbeidsliv.

Vi gratulerer med den hedersbevisning som Ny Jords diplom i virkeligheten er. Det kreves en fremragende innsats for å bli tildelt denne oppmerksomheten.»

For øvrig ble Voldmo og frue hedret og takket fra Trysil kommune og Landbruksnemnda i Trysil ved hilsningstaler bl.a. av herredsaagronom Bjarne Våge, som berømmet Jens B. Voldmo for hans kloke og sindige vurdering av sakene som valgt tillitsmann i forskjellige styrever og nemnder.

Karen og Jens B. Voldmo har vært gode representanter for det positive i samfunnet, både i nærmiljøet og utad.

Petra og Arthur Våga, Svanvik i Sør-Varanger

Det norske jord- og myrselskaps styre vedtok enstemmig på sitt møte den 18. desember 1987 å tildele Petra og Arthur Våga Ny Jords diplom for fremragende innsats med bureising og organisasjonsarbeid. Overrekkelsen av diplommet foregikk under Nord-Norges salgslags medlemsmøte på Svanvik den 4. april 1988. Lederen av Finnmark fylkeslandbrukssyre, Odd Bjørnar Johansen, foretok overrekkelsen. Fra Fylkeslandbruksstyrets møtebok vil vi referere følgende om Petra og Arthur Vågas innsats:

«Jeg vil med dette foreslå at Arthur Våga, og hans hustru Petra, blir tildelt Det norske jord- og myrselskaps diplom for særlig fortjenstfullt arbeid med nydyrking og bureising i Pasvikdalen.

Arthur Våga er født 14.04.17 og er dermed fylt 70 år, Petra Våga er født 15.02.19 og er 68 år.

Ekteparet fikk utmålt en bureisingsparsell i 1936, som fikk navnet «Leita», gnr. 17 bnr. 14. De hadde dyrket 175 dekar da de i 1980 overførte gården til sønnen Terje som i tillegg har dyrket ca. 25 dekar. Gården har i dag ca. 200 dekar dyrket jord. Den er i full drift og er blant de store melkeprodusenter i kommunen.

I tillegg har Arthur Våga vært drivkraften, og fram til 1978 formann i Bjørkåsen beitelag som i hans tid hadde dyrket 100 dekar, og i dag har 211 dekar dyrket jord til beite. Arthur Våga har også sett seg tid til å være medlem av Sør-Varanger meieristyre i 12 år, hvorav 10 år som formann. Han har også vært

Arthur Våga mottar Ny Jords diplom, som overrekkes av Odd Bjørnar Johansen, lederen i Finnmark fylkeslandbruksstyre. Foto: Jørn A. Isaksen.

formann i jordstyret i 8 år. Arthur Våga er også en flink snekker og tømmermann, og har i sin tid låftet mange hytter og hus.

Jeg anser han, og hans hustru for å være verdige kandidater til Det norske jord- og myrselskaps diplom.»

Det ligger et betydelig livsverk bak den heder som har blitt familien Våga til

del. Deres innsats er langt ut over det som kan regnes som vanlig under de forhold som man nå arbeider under i Øst-Finnmark. Ekteparets eiendom Leite er i dag en av de største i Pasvikdalen, med 200 dekar dyrket mark og full besetning. Våga er – som nevnt – en av de største melkeleverandørene i Pasvik.

Anna og Arnolf Birkeland, Gaular kommune

Det norske jord- og myrselskaps styre vedtok enstemmig på sitt møte 2. februar 1988 å tildele Anna og Arnolf Birkeland Ny Jords diplom for særdeles god innsats ved bruksutbygging. Overrekkelser av diplomene foregikk 19. mars 1988 under en festlig sammenkomst i heimen til familien Birkeland.

Viseformannen i Det norske jord- og myrselskaps styre, husmor Klara Berg, Viksdalen, foretok overrekkelser og knyttet følgende ord til sin gratulasjon:

«Kjære Anna og Arnolf.

På styremøte i Det norske jord- og myrselskap den 2. feb. vart det slege fast at de hadde gjort dykk fortent til Ny Jords diplom for særdeles god innsats ved bruksutbygging. Som nestformann i selskapet sitt styre fekk eg det hyggjelege oppdraget å overrekke diplomene. Eg skal få lov å overbringe helsingar til dykk på denne dagen får adm. direktør, formannen og styret elles.

Han Arnolf er fødd her på Birkeland den 15. mars 1907. Han overtok garden i 1927 berre 20 år gamal. Det var ikkje lett, du hadde ein vanskeleg start. Du måtte redde garden frå tvangsauksjon

som det står i søknaden, deler av innbu og reiskap vart selt. Men jorda redda du.

Det var ikkje enkelt å ta over ein gard og sette seg i gjeld. Du gjekk ikkje til duka bord. Du fekk føle dei harde 30-åra på kroppen. Du var eldst i ein syskinflokk på 7, og har følt ansvar ikkje berre for vidareføring av odelsgarden, men ansvar for ein yngre syskinflokk. Ein kan vel seie at du har hatt ansvar for 3 generasjonar som har vokse opp på garden her, først din eigen syskinflokk, så eigne born, og den siste generasjonen, barnebarna som vart så altfor tidleg foreldrelause. Men de har vore to om alt strevet her. Du har hatt god og trufast støtte i henne Anna, ho har teke sin del av strevet her. Ho var fødd på Øksland den 10. juli 1904, og kom her til i 1931.

De tok over eit odelsbruk som de har bygt ut og forbeira på ein mønsterverdig måte. De har hatt ansvaret for eit stykke av Moder Jord som de har vurdsla og stelt om på beste måte. Det er eit livsverk det står respekt av. Me skulle gjerne vore her på ei anna årstid og fått sett noke av alt det som har vore gjort ute på jorda her. Her har det vore rydda stein på stein, lagt rutemeter til rutemeter, planert ut haugar, drenert vassjuk jord og gjort alt til produktivt areal.

Du har flytta elveleie og fått saman-

hengande flate av marka di. Mange metre skogsvei har du bygt, og stelt skogen like mønsterverdig som jorda. Her måtte alle ressursar nyttast. I dag er dette eit rimeleg bra Vestlandsbruk med sine 80 dekar, innmark, pluss ein bra gardsskog.

Det var ikkje gravemaskin og bulldosar då du Arnolf tok fatt her. Det var å ta fatt med 2 hender og med spade og spett. Å gå på ei slik utfordring, og kome seg gjennom dei åra, det fortel først og fremst om kjærleik til odelsjorda, nøye planlegging, med oppfølging i praksis, og ikkje minst stor arbeidsinnsats, og sikkert nøysomhet, ein måtte alltid stille tæring eller næring.

Det vart mange og lange arbeidsdagar for dykk begge. Det er ikkje mange som kan syne til 60 år som aktiv brukar på ein gard. De måtte ta fatt att når andre vanlegvis nyte pensjonsalderen.

De har ikkje berre bygt opp garden og drifta ute. De har bygt opp husa her og. Frå å bu i ei stove på 16 m² i mange år, gamal og tungdreven driftsbygning så fekk de bygt opp eit stort generasjonshus og ny driftsbygning. Det tok dykk 30 år å byggje ut garden til eit mønsterbruk. De har heile tida hatt eit ope sinn for nytenking i jordbruket.

De tok del i det landbruksfaglege organisasjonslivet i bygda. Arnolf var svært interessert i sauehold, og var med og skipa Sande saueavlslag.

Du var med og starta den første fellesstølen i Sunnfjord. Du har ikkje berre grave deg ned i arbeid, det har vorte mange tillitsverv i kommunen fram gjennom åra. Du har lagt ned eit stort arbeid innafor det kristne organisasjonsarbeidet, i kyrkja som kyrkjetenar og soknerådsformann i mange år, og no sist som aktiv leiari av pensjonistlaget.

Og utruleg nok så har tida og kreftene

strekt til mykje og lange fjellturar. Saman med barnabarna har du delteke i trimkonkurransar til langt opp i pensjonistaldern. Det vart og tid til arbeid utafor garden for å spe på inntekta. I mange år hadde du jobben med å krevje inn bladpengar for Firda.

Det er vel ikkje tal på alle dei gongene du sykla Gaular frå ende til anna, først på tråsykkel og så på moped. Og heile tida med ansvaret for garden og alt arbeidet der. Ho Anna og ungane måtte sikkert ta sin del.

Likevel fekk ho Anna tid til å vere aktivt med i bondekvinnelaget, der ho var formann ei tid. Du la ned eit stort arbeid i organisasjonen som arbeider for å forbeire tilhøva og statusen for bondekona. Du rakk ikkje ordninga med å få arbeidet ditt verdsett i form av deling av inntekta, du rakk ikkje sjukelønnsordning. Men du kan gle deg over at dei som kjem etter deg kan nyte godt av det du har vore med og kjempa for.

Her har de aldri hatt fritidsproblemer. Men de har hatt glede av arbeidet, og eg er overbevist om at de føle de har hatt eit rikt liv, de angra ikkje at de tok fatt her, om enn i små kår.

Selskapet Ny Jord vart skipa i 1908. Det vart starta for å motvirke utvandringa til Amerika. Ein ville prøve å auka interessa for bureising og nydyrking i Norge. Ny Jords diplom heng høgt, det skal det gjere. Ein skal ha gjort seg serleg fortent til denne diplomen, anten som bureisar eller ved å ha bygt ut og forbeira eit eldre bruk. Det er det siste som gjer at vi er samla her i dag. I dag kan de gle dykk i lag med din familie og venner, som alle gler seg med dykk, og unne dykk denne heideren. De kan gle dykk over at det er yngre krefter som har teke over det bruket de har lagt ned så mykje arbeid på. Dei får nyte godt av det de

har gjort. Dei vil føre det vidare på slektsgarden her på Birkeland. Det er med stor vurnad eg overrekke dette diplommet til dykk, med ynskje om at de får mange gode dagar og kan gle dykk over å sjå fruktene av slitet dykkar her.»

Fylkeslandbrukssjef Leif Steine hilste og takket Anna og Arnolf Birkeland fra Fylkeslandbruksmyndighetene og overrakte blomster. Andre hadde også hils-

ninger og godord til fam. Birkeland, som selv takket for den heder som var blitt dem til del.

*

Vi vil her i tidsskriftet benytte anledningen til å gratulere de som har fått diplomene. Den heder som dermed har blitt dem til del er vel fortjent. De har gjort en innsats som krever stor respekt og hele samfunnets takk.

Ole Lie

Anna og Arnolf Birkeland, sammen med Klara Berg og fylkeslandbrukssjef Leif Steine. Foto: Firda